

ความมุ่งหวังและอุดมการณ์การเมืองในคำขวัญวันเด็กแห่งชาติ Expectations and Political Ideologies in National Children's Day Mottoes

สุชัญญา วงศ์เวชช์^{*1}
Suchanya Wongwet^{*1}

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความมุ่งหวังและอุดมการณ์การเมืองในคำขวัญวันเด็กแห่งชาติ ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2499 – พ.ศ.2565 จำนวน 58 คำขวัญ ผู้วิจัยประยุกต์แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ของ Norman Fairclough แบ่งการศึกษาเป็น 2 ประเด็น คือ 1) ความมุ่งหวังคุณลักษณะของเยาวชนไทย ปรากฏในคำขวัญแห่งชาติ พบ 8 คุณลักษณะ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ใฝ่เรียนรู้ มีระเบียบวินัยมีคุณธรรม รักชาติ มีความสามัคคี รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ และมีความกตัญญู 2) อุดมการณ์ทางการเมืองของรัฐบาลที่แฝงในคำขวัญวันเด็กแห่งชาติ พบ 6 อุดมการณ์ ได้แก่ อุดมการณ์การพัฒนา อุดมการณ์การสร้างความมั่นคง อุดมการณ์ฟื้นฟูประเทศ อุดมการณ์การรักษาความสงบเรียบร้อย อุดมการณ์รักชาติ อุดมการณ์สามัคคี การประกอบสร้างคำขวัญวันเด็กแห่งชาติของประเทศไทย ผู้นำรัฐบาลทุกสมัยสร้างคำขวัญสอดคล้องกับนโยบายการบริหารประเทศ แนวคิด และสถานการณ์ของสังคมใช้คำขวัญ

^{*} Corresponding author, e-mail: Janchanya_@hotmail.com

¹ อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

¹ Lecturer, Faculty of Humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University

เป็นวิธีการหนึ่งในการสื่อคุณลักษณะที่ต้องการให้เยาวชนยึดถือและสร้างความสำเร็จ
ให้แก่เยาวชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

คำสำคัญ: คำขวัญวันเด็กแห่งชาติ ความมุ่งหวัง อุดมการณ์การเมือง

Abstract

This thesis aims to study discourses on expectations and political ideologies in 58 National Children's Day Mottoes conferred from BE.2499 (AD. 1956) – BE.2565 (AD. 2022). The researcher applied the concept of critical analytical discourse of Norman Fairclough. The analysis results find eight expectations in relation to Thai youth's characteristics presented in the mottoes from most to least: seeking knowledge, being well disciplined, being virtuous, being patriotic, having a sense of unity, having love for Thainess, having public consciousness and having gratitude, respectively. As for political ideologies, there are six of them: ideologies of development, stability creation, nation restoration, maintaining order, patriotism and unity. For Children's Day motto establishment, every Thai government leader set it in relation to the national administration policy, concept as well as social situation of each period. Using a motto is a channel to communicate desirable characteristics which youth can hold on to as well as create in them a necessity of being parts of national development.

Keywords: Expectations Political Ideologies National Children's Day Mottoes

บทนำ

ภาษาเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการสื่อสารเป็นจุดประสงค์หลัก ภาษายังมีพลังในการกำกับความคิด การกระทำ ค่านิยม ความถูกต้อง เมื่อมนุษย์ใช้พลังทางภาษาเป็นสื่อในการสร้างอำนาจ สร้างอุดมการณ์ กำหนดพฤติกรรมหรือควบคุมแบบแผนการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ให้ผู้ที่เสพหรือผู้รับพลังทางภาษานั้นคล้อยตาม และดำเนินพฤติกรรม มีบทบาทตามที่ภาษาได้นำเสนอ

การควบคุมสังคมหรือการบริหารบ้านเมือง ผู้ที่มีอำนาจในการกำหนดเป้าหมาย แบบแผน หรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสังคม มักจะถูกเรียกว่า “นักปกครอง” โดยการปกครองนั้น กลุ่มที่ทำหน้าที่ปกครองเรียกว่า “รัฐบาล” หมายถึงถึงคณะผู้บริหารประเทศหรือ “คณะรัฐมนตรี” (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศิลปศาสตร์, 2558) โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้นำ แนวทางหรือวิธีการในการบริหารบ้านเมืองจะถูกกำหนดเป็น “นโยบาย” อันเป็นกรอบคิดสำคัญที่จะนำมาใช้เพื่อให้คนในสังคมรับรู้และปฏิบัติหรือคล้อยตาม ดังนั้น นโยบายถูกกำหนดเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศไปสู่อุดมการณ์ทางการเมืองของผู้นำในแต่ละยุค โดยถูกนำเสนอด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งคำแถลงนโยบาย คำปราศรัยสุนทรพจน์ กำหนดเป็นค่านิยม รวมถึงแฝงมาในรูปของคำขวัญ เพื่อให้ประชาชนรับทราบ เกิดจิตสำนึกในการร่วมพัฒนาประเทศ และเป็นเครื่องมือที่รัฐบาลใช้ในการควบคุมสังคม

การที่จะพัฒนาประเทศตามนโยบายที่รัฐบาลกำหนดนั้นต้องเริ่มจากการพัฒนาทรัพยากรบุคคล โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ต้องได้รับการหล่อหลอมทั้งในเรื่องการศึกษา ประเพณี ค่านิยมและจริยธรรมอันดีงาม ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เด็กพึงมี เครื่องมือหนึ่งที่รัฐบาลใช้ในการดำเนินตามนโยบาย คือ ภาษาดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ภาษาจึงถูกนำมาใช้เพื่อการสื่อสารแก่เด็กและเยาวชนออกมาในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมถือว่าเป็นทฤษฎีทางวาทกรรมอย่างหนึ่ง เรียกว่า ปฏิบัติการทางวาทกรรม สร้างขึ้นโดยผู้มีอำนาจและถูกใช้เป็นเครื่องมือปิดกั้นหรือ

จัดระเบียบวิถีชีวิตของคนในสังคม ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า วาทกรรม (Discourse) เป็นลักษณะทางกฎเกณฑ์ทางภาษาที่ทำหน้าที่ผลิตความรู้ชุดหนึ่งซึ่งได้มีการจัดความถูกผิดเอาไว้แล้ว (ธเนศ วงศ์ยานนาวา, 2529) “คำขวัญ” เป็นงานเขียนในด้านของการใช้คำที่กระชับ มุ่งประเด็นที่ต้องการ เป็นวิธีการสื่อสารแบบหนึ่งที่ถูกเลือกใช้เพื่อเป็นข้อคิด เชิญชวน หรือแนะนำสั่งสอนให้เด็กปฏิบัติตามความมุ่งหวังของสังคมในขณะนั้น หรือเป็นแนวทางปฏิบัติถึงหน้าที่ที่พึงกระทำ

คำขวัญวันเด็กของประเทศไทยใช้เผยแพร่ในช่วงการจัดงานกิจกรรมวันเด็กแห่งชาติ ถูกจัดขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2499 กำหนดจัดวันจันทร์แรกของเดือนตุลาคมในทุกปี ต่อมามีมติเห็นชอบว่าให้เปลี่ยนเป็นวันเสาร์ที่ 2 ของเดือนมกราคม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2508 มาจนถึงปัจจุบัน (ไทยรัฐออนไลน์, 2565) จุดประสงค์ของการจัดงานวันเด็ก คือ ให้ตระหนักถึงความสำคัญของเด็ก สนใจในการอบรมเลี้ยงดู สั่งสอนเด็กและช่วยเหลือสงเคราะห์เด็กเป็นพิเศษ ให้เด็กและเยาวชนยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ และจุดประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ เพื่อให้เด็กรู้จักหน้าที่ของตนและอยู่ในระเบียบวินัยอันดี มอบโดยนายกรัฐมนตรีในปีนั้น ๆ เป็นผู้แต่ง

เมื่อพิจารณาจุดประสงค์ของการมอบคำขวัญวันเด็ก โดยนายกรัฐมนตรี นอกจากจะเป็นการปลุกฝังค่านิยมบางประการตามที่สังคมมุ่งหวัง คำขวัญวันเด็กยังสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและบริบทของสังคม ตลอดจนอุดมการณ์ทางการเมืองของผู้นำรัฐบาลในยุคนั้น ๆ เช่น คำขวัญวันเด็ก ปี พ.ศ. 2517 ของนายสัญญา ธรรมศักดิ์ คำขวัญวันเด็กที่เกิดขึ้นหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เหตุการณ์ที่บ้านเมืองเกิดปัญหาวิกฤติทางการเมือง มีการเรียกร้องประชาธิปไตย เกิดความแตกแยกของกลุ่มบริหารและประชาชน ดังนั้น คำขวัญวันเด็กที่ถูกเผยแพร่ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2517 จึงเน้นให้เกิดความสามัคคี ว่า “สามัคคี คือ พลัง” เพื่อให้เด็กและเยาวชน รวมถึงประชาชนในประเทศ ตระหนักถึงพลังของความสามัคคี ที่จะทำให้ประเทศชาติรอดพ้นจากวิกฤตที่เกิดขึ้นได้

ตามที่กล่าวมา การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามุ่งศึกษาความมุ่งหวัง อันแสดงถึง ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พร้อมทั้งอุดมการณ์ทางการเมืองที่แฝงไว้ใน คำขวัญวันเด็กแห่งชาติ ผ่านการวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีโดยประยุกต์ใช้แนวคิด วาทกรรม วิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis หรือ CDA) ศึกษาปัจจัยอันเกิด บริบททางสังคมที่มีผลต่อการสร้างคำขวัญ เพื่อสร้างชุดความคิดของเด็กและเยาวชน ตามความมุ่งหวังของสังคมไทย และชุดความคิดที่แฝงเร้นด้วยอุดมการณ์ทางการเมือง ในคำขวัญวันเด็กของประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความมุ่งหวังและอุดมการณ์ทางการเมืองที่แฝงอยู่ในคำขวัญวันเด็ก แห่งชาติ

แนวคิดและทฤษฎี

วาทกรรม แปลมาจากคำว่า discourse ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2545) ได้ให้ความหมายของ วาทกรรม ตามแนวคิดของ ฟุโกต์ ว่า หมายถึงระบบ และ กระบวนการในการสร้าง/ผลิต (constitute) อัตลักษณ์ (identity) และ ความหมาย (Significance) ให้กับสรรพสิ่งต่าง ๆ ในสังคม ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความจริง อำนาจ หรือตัวตนของเราเอง วาทกรรมเป็นตัวกำหนดกฎเกณฑ์เงื่อนไขหรือกลไกต่าง ๆ ในการพูด/การเขียนถึงเรื่องต่าง ๆ ในสังคม แหล่งที่สร้างกฎเกณฑ์เหล่านั้นคืออำนาจ แต่ไม่ใช่อำนาจในรูปแบบการบังคับแต่เป็นอำนาจที่ได้รับการขัดเกลาจนทำให้สะอาด ในรูปของความรู้ว่าด้วยเรื่องนั้น ๆ กล่าวได้ว่าอำนาจเป็นแหล่งที่มาของการสร้าง ความรู้ ความจริง ให้คนในสังคมยอมรับและปฏิบัติตามได้ ดังนั้นการศึกษาวาทกรรม ความมุ่งหวังลักษณะอันพึงประสงค์ก็คือ การวิเคราะห์อุดมการณ์เชิงอำนาจที่ซ่อนเร้น ไว้ในคำขวัญวันเด็กแห่งชาติ ตามนโยบายของรัฐบาลในสมัยหนึ่ง ๆ

แนวคิดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ประยุกต์ใช้แนวคิด วาทกรรม วิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis หรือ CDA) ของ Norman Fairclough บุญยเสนอ ตริวิเศษ และ สมเกียรติ รัชชัณณิ (2559) ได้สรุป การวิเคราะห์ วาทกรรมแนวทฤษฎีวิพากษ์ (CDA) ของ Norman Fairclough ผ่าน 3 ช่องทาง คือ

ช่องทางแรก ได้แก่ ตัวบท (Text) หรือภาษาที่ใช้ในงานเขียน

ช่องทางที่สอง คือ ปฏิบัติการทางวาทกรรม (Discourse Practices) หรือ กระบวนการสร้างตัวบท จะวิเคราะห์กระบวนการนำเสนอ ตลอดจนการตีความตัวบท เพื่อดูวิธีการสร้าง และการถ่ายทอดวาทกรรมของผู้เขียน

ช่องทางสุดท้าย คือ ปฏิบัติการทางสังคมวัฒนธรรม (Socio-Cultural Practices) ที่วิเคราะห์บริบททางสังคม วัฒนธรรม และการเมืองที่ปรากฏแวดล้อมตัวบท เพื่อให้เข้าใจความหมายและกระบวนการสร้างวาทกรรม

วิธีการวิจัย

1. ประเภทการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ
2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างมาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากคำขวัญ วันเด็กของประเทศไทย ทั้งหมด 58 คำขวัญ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2499 – พ.ศ.2565 จากรัฐมนตรี 18 คน 19 สมัย ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 คำขวัญวันเด็กแห่งชาติของประเทศไทย ทั้งหมด 58 คำขวัญ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2499 – พ.ศ.2565

นายกรัฐมนตรี	ปีพุทธศักราช	คำขวัญวันเด็กแห่งชาติ
จอมพล แปลก พิบูลสงคราม	2499	จงบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและส่วนรวม
จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์	2502	ขอให้เด็กสมัยปฏิวัติของข้าพเจ้า จงเป็นเด็กที่รัก ความก้าวหน้า

นายกรัฐมนตรีน	ปีพุทธศักราช	คำขวัญวันเด็กแห่งชาติ
	2503	ขอให้เด็กสมัยปฏิวัติของข้าพเจ้า จงเป็นเด็กที่รัก ความสะอาด
	2504	ขอให้เด็กสมัยปฏิวัติของข้าพเจ้า จงเป็นเด็กที่อยู่ใน ระเบียบวินัย
	2505	ขอให้เด็กสมัยปฏิวัติของข้าพเจ้า จงเป็นเด็กที่ ประหยัด
	2506	ขอให้เด็กสมัยปฏิวัติของข้าพเจ้า จงเป็นเด็กที่มี ความ ขยันหมั่นเพียรมากที่สุด
จอมพล ถนอม กิตติขจร	2508	เด็กจะเจริญต้องรักเรียน เพียรทำดี
	2509	เด็กที่ดีต้องมีสัมมาคารวะ มานะบากบั่น และสามาน สามัคคี
	2510	อนาคตของชาติจะสุกใส หากเด็กไทยแข็งแรงดี มี ความประพฤติเรียบร้อย
	2511	ความเจริญและความมั่นคงของชาติไทยในอนาคต ขึ้นอยู่กับเด็กที่มีวินัย เสนาะฉลาด และรักชาติยิ่ง
	2512	รู้เรียน รู้เล่น รู้สามัคคี เป็นความดีที่เด็กพึงจำ
	2513	เด็กประพฤติดีและศึกษาดี ทำให้มีอนาคตแจ่มใส
	2514	ยามเด็กจงหมั่นเรียน เพียรกระทำดี เติบใหญ่จะได้มี ความสุขความเจริญ
	2515	เยาวชนฝึกตนดี มีความสามารถ
	2516	เด็กดีเป็นศรีแก่ชาติ เด็กฉลาดชาติเจริญ
นายสัญญา ธรรมศักดิ์	2517	สามัคคีคือพลัง
	2518	เด็กดีคือทายาทของชาติไทย ต้องร่วมใจร่วมพลังสร้าง ความสามัคคี
ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช	2519	เด็กที่ต้องการเห็นอนาคตของชาติรุ่งเรือง จะต้องทำ ตัวให้ดี มีวินัยเสียแต่บัดนี้
นายธานินทร์ กรัยวิเชียร	2520	รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เป็นคุณสมบัติของเยาวชนไทย
พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์	2521	เด็กดีเป็นศรีแก่ชาติ เด็กฉลาดชาติเจริญ

นายกรัฐมนตรี	ปีพุทธศักราช	คำขวัญวันเด็กแห่งชาติ
	2522	เด็กไทยคือหัวใจของชาติ
	2523	อดทน ขยัน ประหยัด เป็นคุณสมบัติของเด็กไทย
พลเอก เปรม ติณสูลานนท์	2524	เด็กไทยมีวินัย ใจสัตย์ซื่อ รู้ประหยัด เคร่งครัด คุณธรรม
	2525	ขยันศึกษา ใฝ่หาความรู้ เชิดชูชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เป็นคุณสมบัติของเด็กไทย
	2526	รู้หน้าที่ ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด มีวินัยและคุณธรรม
	2527	รักวัฒนธรรมไทย ใฝ่ดี มีความคิด สุจริตใจมั่น หมั่น ศึกษา
	2528	สามัคคี นิยมไทย มีวินัย ใฝ่คุณธรรม
	2529,2530,2531	นิยมไทย มีวินัย ใช้ประหยัด ใจสัตย์ซื่อ ถือคุณธรรม
พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ	2532, 2533	รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ใจสัตย์ซื่อ ถือคุณธรรม
	2534	รู้หน้าที่ มีวินัย ใฝ่คุณธรรม นำชาติพัฒนา
นายอานันท์ ปันยารชุน	2535	สามัคคี มีวินัย ใฝ่ศึกษา จรรยางาม
นายชวน หลีกภัย	2536, 2537	ยึดมั่นประชาธิปไตย ร่วมใจพัฒนา รักษาสิ่งแวดล้อม
	2538	สืบสานวัฒนธรรมไทย ร่วมใจพัฒนา รักษา สิ่งแวดล้อม
นายบรรหาร ศิลปอาชา	2539	มุ่งหาความรู้ เชิดชูความเป็นไทย หลีกไกลยาเสพติด
พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ	2540	รู้คุณค่าวัฒนธรรมไทย ตั้งใจใฝ่ศึกษา ไม่พึ่งพายาเสพติด
นายชวน หลีกภัย	2541, 2542	ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย
	2543, 2544	มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ คู่คุณธรรม นำประชาธิปไตย
พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร	2545	เรียนให้สนุก เล่นให้มีความรู้ สู่อนาคตที่สดใส
	2546	เรียนรู้ตลอดชีวิต คิดอย่างสร้างสรรค์ ก้าวทัน เทคโนโลยี
	2547	รักชาติ รักพ่อแม่ รักเรียน รักสิ่งดี ๆ อนาคตดี แน่นอน
	2548	เด็กรุ่นใหม่ ต้องขยันอ่าน ขยันเรียน กล้าคิด กล้าพูด

นายกรัฐมนตรี	ปีพุทธศักราช	คำขวัญวันเด็กแห่งชาติ
	2549	อยากฉลาด ต้องขยันอ่าน ขยันคิด
พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์	2550	มีคุณธรรมนำใจ ใช้ชีวิตพอเพียง หลีกเลียงอบายมุข
	2551	สามัคคี มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ เชิดชูคุณธรรม
นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ	2552	ฉลาดคิด จิตบริสุทธิ์ จุดประกายฝัน ผูกพันรักสามัคคี
	2553	คิดสร้างสรรค์ ขยันใฝ่รู้ เชิดชูคุณธรรม
	2554	รอบคอบ รู้คิด มีจิตสาธารณะ
นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร	2555	สามัคคี มีความรู้ คู่ปัญญา คงรักษาความเป็นไทย ใส่ใจเทคโนโลยี
	2556	รักษาวินัย ใฝ่เรียนรู้ เพิ่มพูนปัญญา นำพาไทยสู่อาเซียน
	2557	กตัญญู รู้หน้าที่ เป็นเด็กดี มีวินัย สร้างไทยให้มั่นคง
พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา	2558	ความรู้ คู่คุณธรรม นำสู่อนาคต
	2559	เด็กดี หมั่นเพียร เรียนรู้สู่อนาคต
	2560	เด็กไทยใส่ใจศึกษา พาชาติมั่นคง
	2561	รู้คิด รู้เท่าทัน สร้างสรรค์เทคโนโลยี
	2562	เด็ก เยาวชน จิตอาสา ร่วมพัฒนาชาติ
	2563	เด็กไทยยุคใหม่ รู้รักสามัคคี รู้หน้าที่พลเมืองไทย
	2564	เด็กไทยวิถีใหม่ รวมไทยสร้างชาติ ด้วยภักดีมีคุณธรรม
	2565	รู้คิด รอบคอบ รับผิดชอบต่อสังคม

3. วิธีเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษานี้ ได้ดำเนินการศึกษา 3 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 เก็บรวบรวมข้อมูล

3.1.1 ศึกษาเอกสาร บทความและรายงานการวิจัย เกี่ยวกับการวิเคราะห์
วาทกรรม คำขวัญ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ รวมถึงเหตุการณ์ทางสังคม แนวคิด
และนโยบายการบริหารประเทศของรัฐบาลที่สร้างคำขวัญวันเด็กแห่งชาติ

3.1.2 รวบรวมคำขวัญวันเด็กตั้งแต่ปี พ.ศ.2499 – พ.ศ.2565

3.2 วิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เนื้อหาคำขวัญของนายกรัฐมนตรี โดยเชื่อมโยงกับนโยบาย
รัฐบาล สถานการณ์ทางสังคม การเมือง เพื่อสรุปความมุ่งหวังและการแฝงอุดมการณ์
ทางการเมืองของรัฐบาลแต่ละสมัย

3.3 เสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์ สรุปผล อภิปรายผล
และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ในการศึกษาวิเคราะห์วาทกรรมความมุ่งหวังและอุดมการณ์ทางการเมือง
ได้วิเคราะห์ตัวบท คือ คำขวัญวันเด็กของผู้ปกครองแต่ละสมัย วิเคราะห์คุณลักษณะอันพึง
ประสงค์ พิจารณาเนื้อหาคำขวัญ นำคุณลักษณะที่พบในคำขวัญเชื่อมโยงกับนโยบาย
การบริหารประเทศ สังเคราะห์ชุดความคิดอันเป็นอุดมการณ์ทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อ
การสร้างตัวบท แบ่งประเด็นการศึกษาเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ความมุ่งหวังด้านคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ และ อุดมการณ์ทางการเมือง ปราบกฏผล ดังนี้

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในคำขวัญวันเด็กแห่งชาติ

ความมุ่งหวังในคุณลักษณะของเยาวชนไทย พบ 8 คุณลักษณะ โดยเรียงตาม
คุณลักษณะจากมากไปน้อย ดังนี้ ใฝ่เรียนรู้ มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม รักชาติ และ
ความสามัคคี รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ และมีความกตัญญู ตามรายละเอียด

1.1 คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ พบใน 31 คำขวัญ โดยเป็นคุณลักษณะที่
แสดงออกถึงความตั้งใจ ความเพียรพยายามในการเรียน การแสวงหาความรู้ทั้ง

ภายในและภายนอกอย่างสม่ำเสมอ อันเป็นหน้าที่หลักของเด็กและเยาวชน คำขวัญได้ปลุกฝังคุณลักษณะดังกล่าว ก่อให้เกิดปัญญา นำไปใช้ในชีวิตประจำวันในการแก้ไข ปัญหาและพัฒนาตนเองได้ แบ่งได้เป็น 2 ประเด็น คือ

1) ใฝ่เรียนรู้ ด้วยการขยันหมั่นเพียรศึกษา หาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น คำขวัญวันเด็กสมัยรัฐบาลพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร สร้างขึ้นตามวิสัยทัศน์ในการบริหารประเทศมุ่งเน้นพัฒนาประชากรให้มีความรู้ ท้นกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก เพราะความรู้จะเป็นสิ่งที่ทำให้ประเทศพัฒนา คุณลักษณะดังกล่าวจึงถูกส่งผ่านคำขวัญวันเด็ก ปี พ.ศ.2545 หรือ ปี พ.ศ.2546 เป็นต้น วิธีการสร้างตัวบทเป็นปฏิบัติการทางวาทกรรม โดยสร้างคำแสดงพฤติกรรม “เรียน” “เล่น” “เรียนรู้” เพื่อเน้นย้ำและกล่าวซ้ำให้เห็นหน้าที่หรือสิ่งที่พึงกระทำ หรือในคำขวัญวันเด็กสมัยพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ได้นำนโยบายการพัฒนาประเทศมาสร้างเป็นคำขวัญ เช่น นโยบายรัฐในการส่งเสริมการพัฒนาสติปัญญา การแสวงหาความรู้และการใช้เหตุผลในทางริเริ่มสร้างสรรค์ที่มีประสพการณ์เหมาะสมกับวัย เป็นคำขวัญ ปี พ.ศ. 2525 แฝงการใช้คำแสดงพฤติกรรม “ขยัน” “ใฝ่หา” เพื่อมุ่งเน้นให้ปฏิบัติตาม

2) ใฝ่เรียนรู้ด้วยการมีสติ รู้จักคิด วิเคราะห์ มีความรอบคอบในการใช้ชีวิตและมีความคิดอย่างรอบคอบ ดังปรากฏในคำขวัญวันเด็กสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ปี พ.ศ.2552 ปี พ.ศ.2553 และ ปี พ.ศ.2554 ตามนโยบายการศึกษา สรุปลงความได้ว่า ให้มีการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ ตั้งแต่ชั้นพื้นฐานไปจนถึงระดับอุดมศึกษา ปรับปรุงการสื่อสารการเรียนการสอน พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.2 มีระเบียบวินัย พบใน 24 คำขวัญ คือการปลุกฝัง แนะนำแนวทางให้เยาวชนรู้หน้าที่ของตนเอง สร้างเป็นวาทกรรมมุ่งประเด็นไปสู่อุดมการณ์อย่างชัดเจน ด้วยวิธีการใช้คำเจาะจงคุณลักษณะ “อดทน” “ขยัน” “มุ่งมั่น” มีความรับผิดชอบ ในการทำงานของตน ดังปรากฏเป็นคำขวัญวันเด็กแห่งชาติ สมัยรัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

ปี พ.ศ.2519 เป็นคำขวัญวันเด็กที่มุ่งเน้นให้เด็กมีวินัยจึงจะประสบผลสำเร็จและเมื่อเยาวชนมีวินัยก็จะส่งผลให้ประเทศรุ่งเรือง

ความมีระเบียบวินัยนี้ยังรวมถึงการรู้หน้าที่ตามบทบาทของพลเมืองไทย ในการจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ประพฤติปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบแบบแผน ขนบธรรมเนียมประเพณี เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย ของสังคม อาทิ คำขวัญวันเด็กสมัยรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ด้วยสังคม เกิดการแตกแยกทางความคิดและค่านิยมระหว่างช่วงวัย นำไปสู่สถานการณ์ความรุนแรง ต่าง ๆ จึงกำหนดค่านิยมเพื่อปลูกจิตสำนึกให้คนในชาติได้เข้าใจความเป็นไทยด้วยการ รัก ชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และรู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบที่พึงมีต่อประเทศชาติ ใช้คำ แสดงพฤติกรรมแห่งอุดมการณ์ “รักชาติ” “สามัคคี” “สร้างชาติ” เพื่อให้เยาวชน ปฏิบัติ เช่น ปรากฏในคำขวัญวันเด็ก ปี พ.ศ.2563 และ ปี พ.ศ.2564 เป็นต้น

1.3 มีคุณธรรม พบใน 15 คำขวัญ การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนหมั่นทำความดี ซื่อสัตย์ ประพฤติตนให้ปราศจากการทุจริต เพราะประเทศที่คนในประเทศขาดคุณธรรม เป็นสาเหตุให้เกิดวิกฤตต่าง ๆ ที่ทำให้ประเทศไม่พัฒนา เช่น ปรากฏเป็นคำขวัญวันเด็กสมัยรัฐบาล พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ปี พ.ศ.2524 ด้วยนโยบายสมัยรัฐบาล พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ มีนโยบายในการบริหารประเทศอย่างชัดเจนเรื่องยึดถือความซื่อสัตย์สุจริตต่อประชาชนและต่อผลประโยชน์ของประเทศเป็นที่ตั้ง

1.4 รักชาติ พบใน 10 คำขวัญ เป็นการสร้างสำนึกและความภาคภูมิใจ ในความเป็นไทย เชิดชูความเป็นชาติ รู้ค่าวัฒนธรรม เกิดความรักเกียรติและหวงแหน ประเทศชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เป็นความรักด้วยการเสียสละเป็นพลเมืองดี ยอมอุทิศตนเพื่อรักษาความเป็นชาติไทย ทำให้ชาติดำรงอย่างมั่นคงตามนโยบายความสงบเรียบร้อยของรัฐบาล ดังปรากฏในคำขวัญวันเด็ก สมัยรัฐบาล นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ปี พ.ศ. 2520 “รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เป็นคุณสมบัติของเยาวชนไทย” นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีภายหลังจากคณะปฏิรูปได้ทำการรัฐประหาร

ในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 นโยบายที่เด่นที่สุดในรัฐบาลสมัยนี้คือ การต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง คำแถลงนโยบายต่อเด็กและเยาวชนให้เกิดความตระหนักถึงหน้าที่ ความรับผิดชอบและเห็นคุณค่าระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ดำรงไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รู้จักใช้สิทธิเสรีภาพภายใต้กรอบของกฎหมาย ปราบปรามคำขวัญวันเด็กดังกล่าว

1.5 มีความสามัคคี พบใน 10 คำขวัญ เป็นความมุ่งหวังต้องการให้เกิดความสมานฉันท์ของคนในชาติ มุ่งให้ประเทศเกิดความสงบสุขจากสถานการณ์บ้านเมืองต่าง ๆ ดังปรากฏชัดในคำขวัญวันเด็ก ปี พ.ศ.2535 ของรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน ด้วยเหตุการณ์ทางการเมืองกลับมาวิกฤตอีกครั้งเมื่อคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติทำรัฐประหารยึดอำนาจ โคนล้มรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้สำเร็จ และเชิญนายอานันท์ ปันยารชุน มาเป็นนายกรัฐมนตรี คำแถลงนโยบายได้แสดงความต้องการให้ประเทศกลับมาอยู่ในความสงบเรียบร้อยจึงได้นำความสามัคคีมาเป็นคุณลักษณะสำคัญในคำขวัญวันเด็กดังกล่าว

1.6 รักความเป็นไทย พบใน 6 คำขวัญ เป็นคุณลักษณะต้องการรักษาและคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมไทย คงเอกลักษณ์อันดีงามทั้งพิธีกรรม วาจา การประพฤติตนให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย ไม่ทำลายศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติ ดังปรากฏในคำขวัญวันเด็กสมัยรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน ปี พ.ศ. 2535 หรือสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย ปี พ.ศ. 2538 “สืบสานวัฒนธรรมไทย ร่วมใจพัฒนารักษาสิ่งแวดล้อม” ด้วยเชื่อว่าการปลูกฝังให้เยาวชนรักษาความเป็นไทยเป็นการทำให้ประเทศเกิดความมั่นคงทางวัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย

1.7 มีจิตสาธารณะ พบใน 5 คำขวัญ คือ คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วม เป็นผู้ให้ แบ่งปันความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวม อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยความเต็มใจ เพราะการเสียช่วยเหลือสังคม นำพาไปสู่การพัฒนา

ส่วนต่าง ๆ ต่อไป ดังปรากฏชัดในคำขวัญวันเด็กสมัยรัฐบาล จอมพล แปลก พิบูลสงคราม ปี พ.ศ. 2499

1.8 อยู่อย่างพอเพียง พบใน 4 คำขวัญ เป็นการปลูกฝังเรื่องความประหยัด ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ เหมาะสมกับฐานะของตน เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข ดังปรากฏในคำขวัญวันเด็ก สมัยรัฐบาล จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ปี พ.ศ.2505 หรือ คำขวัญวันเด็กสมัยรัฐบาล พลเอก สฤษดิ์ จุลานนท์ ปี พ.ศ.2550 ด้วยรัฐบาล พลเอก สฤษดิ์ จุลานนท์ เป็นรัฐบาลที่มาจาก การรัฐประหาร บ้านเมืองเกิดวิกฤติการณ์รุนแรงทางการเมือง การปกครอง เกิดปัญหา ความขัดแย้งในหมู่ประชาชน ระบบการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ และความสงบ เรียบร้อย จึงต้องเร่งฟื้นฟูประเทศ โดยหนึ่งในการแก้ปัญหาคือนำปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงมาเป็นคุณลักษณะที่มุ่งหวังให้เกิดกับคนในชาติ เพื่อใช้ชีวิตอยู่ใน ความพอประมาณและดำเนินชีวิตด้วยความสุขสงบ

2. อุดมการณ์ทางการเมืองในคำขวัญวันเด็กแห่งชาติ

จากการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลของคุณลักษณะที่มุ่งหวัง ผู้ศึกษา พบการแฝง อุดมการณ์การเมืองในคำขวัญวันเด็กแห่งชาติ ทั้งหมด 6 อุดมการณ์ เรียงตามลำดับ ที่พบมากที่สุด ดังนี้

2.1 อุดมการณ์การพัฒนา ความมุ่งหวังให้สังคมเจริญก้าวหน้า ประเทศชาติมีความมั่นคง ประชาชนมีมาตรฐานคุณภาพชีวิตที่ คำขวัญวันเด็ก จึงมุ่งหวังให้เยาวชนมีระเบียบวินัย ใฝ่เรียนรู้ เป็นเด็กฉลาด เพื่ออนาคตที่แจ่มใสและ เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ เมื่อเยาวชนเป็นคนที่มีความรู้ก็จะนำพาประเทศชาติ ให้เกิดการพัฒนาดได้ เช่น คำขวัญวันเด็กสมัยรัฐบาล จอมพล ถนอม กิตติขจร ปี พ.ศ.2510 หรือ สมัยรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ปี พ.ศ.2534

2.2 อุดมการณ์การสร้างความมั่นคง เป็นอุดมการณ์ที่ต่อเนื่องจากการพัฒนา เมื่อรัฐบาลนำพาประเทศไปสู่การพัฒนามั่นคงอย่างถาวรแล้ว จึงมีเจตนารมณ์ให้

สังคมอยู่ในความเรียบร้อย ประชาชนมีความสุข สร้างความพร้อมและความเข้มแข็ง มั่นคงทั้งในด้านการทหาร เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติ มุ่งให้ประชาชนตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ เช่น คำขวัญวันเด็กสมัยรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ปี พ.ศ. 2557

2.3 อุดมการณ์ฟื้นฟูประเทศ เป็นความต้องการในการเร่งแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น อันเป็นวิกฤตในสังคม โดยให้ประชาชนร่วมรับรู้และร่วมกันแก้ปัญหา มุ่งบริหารประเทศโดยดำเนินการแก้ปัญหาเป็นสำคัญ พร้อมทั้งฟื้นฟูประเทศให้กลับมามั่นคง เช่น รัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา เกิดปัญหาทางสิ่งแวดล้อมและปัญหายาเสพติด ปรากฏเป็นความมุ่งหวังแฝงในคำขวัญวันเด็ก ปี พ.ศ. 2539 ในสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย ประเทศไทยประสบปัญหาเศรษฐกิจอย่างรุนแรง และต้องเร่งแก้ปัญหาการกู้ยืมเงินจากกองทุนระหว่างประเทศ (IMF) รัฐบาลจึงปลุกฝังให้เยาวชนรู้จักอดออมผ่านคำขวัญวันเด็ก ปี พ.ศ.2541 - พ.ศ.2542 หรือรัฐบาลสมัยที่ 2 ของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร แดลงนโยบายหลักต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2548 แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนในการฟื้นฟูประเทศให้พ้นภาวะวิกฤติต่าง ๆ ทางสังคม เร่งสร้างเยาวชนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้บนฐานของข้อมูล ความรู้ เข้าใจในรากเหง้าแห่งปัญญาและทันโลกทันเหตุการณ์ดังปรากฏในคำขวัญวันเด็กแห่งชาติ ปี พ.ศ.2545 - พ.ศ.2549

2.4 อุดมการณ์การรักษาความสงบเรียบร้อย เป็นความต้องการให้ประเทศเกิดความสงบสุขในทุกด้าน ดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อรักษาเสถียรภาพและความมั่นคงภายในประเทศ โดยยึดหลักสันติธรรม สร้างความเข้าใจ และความรู้รักสามัคคีของคนในชาติ ปลุกฝังให้เยาวชนเป็นคนดีตามลักษณะของสังคมไทย เช่น คำขวัญวันเด็กสมัยรัฐบาล จอมพล ถนอม กิตติขจร ปี พ.ศ. 2508 - พ.ศ. 2516 ถ้าเยาวชนเป็นคนดี บ้านเมืองก็จะสงบเรียบร้อย

2.5 อุดมการณ์รักชาติ การดำรงเอกลักษณ์ของความเป็นไทย ให้คนในชาติเกิดความรักและยกย่องเชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ โดยให้ระลึกว่า

คือหน้าที่พลเมืองที่พึงปฏิบัติ เช่น ปรากฏในคำขวัญวันเด็กสมัยรัฐบาลจอมพล แปลก พิบูลสงคราม ได้ปลูกฝังค่านิยม สร้างสำนึกและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย เกิดความรักเกียรติและหวงแหนประเทศชาติ อุทิศชีวิตเพื่อส่วนรวม “จงบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและส่วนรวม” จะทำให้ประเทศชาติดำรงอย่างมั่นคง ในสมัยรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ระบุคำขวัญวันเด็ก ปี พ.ศ.2520 ได้แฝงอุดมการณ์รักชาติอย่างชัดเจนให้เป็นหน้าที่ของเยาวชนไทย ในสมัยรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา กำหนดค่านิยม 12 ประการ รวมถึงแนวปฏิบัติที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติกำหนดขึ้น (อรรถสิทธิ์ พานแก้ว และคณะ, 2559) เชื่อว่าเป็นการปลูกจิตสำนึกให้คนไทยเข้าใจความเป็นไทย รู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบที่พึงมีต่อประเทศ อันจะนำไปสู่ทรัพยากรบุคคลที่มีค่า นำพาประเทศไปสู่ความสามัคคี มั่งคั่ง และยั่งยืนได้ หากพิจารณาแล้วจะพบว่าอุดมการณ์รักชาติมักเกิดขึ้นในสภาวะการณ์ที่สังคมเกิดวิกฤติแตกแยกทางความคิดจนนำไปสู่การรัฐประหาร รัฐบาลที่มาจากคณะปฏิวัติต้องการให้คนในสังคมปฏิบัติตามหน้าที่ของพลเมืองไทย โดยเคารพเทิดทูนในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ด้วยเชื่อว่าเป็นเสาหลักของสังคมไทย

2.6 อุดมการณ์สามัคคี เป็นความต้องการให้คนในชาติอยู่ในความสามัคคีปรองดอง บรรยากาศบ้านเมืองอยู่ในความเรียบร้อย ดังในสมัยรัฐบาล นายสัญญา ธรรมศักดิ์ รัฐบาลที่แต่งตั้งขึ้นหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 ประเทศอยู่ในภาวะแตกแยกทางความคิด เกิดเหตุจลาจลจากการเรียกร้องประชาธิปไตย (นรนิติ เศรษฐบุตร, 2554) รัฐบาลชุดนี้จึงมุ่งเน้นให้บ้านเมืองเกิดความสงบเรียบร้อยให้คนไทยรวมถึงเยาวชนเกิดความสามัคคี ดังปรากฏในคำขวัญ ปี พ.ศ.2517 และปี พ.ศ.2518 ด้วยความสามัคคีของคนในชาติจะทำให้ประเทศคืนสภาพปกติเร็วที่สุด

ผลการวิเคราะห์พบว่าการสะท้อนอุดมการณ์ กำหนดคุณลักษณะเพื่อให้เยาวชนได้ยึดถือและปฏิบัติตามความมุ่งหวังที่สอดคล้องกับสถานการณ์บ้านเมืองและนโยบายการบริหารประเทศของรัฐบาลแต่ละสมัย

สรุปผลการศึกษา

ความมุ่งหวังในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนไทย ปรากฏในคำขวัญแห่งชาติพบ 8 คุณลักษณะ โดยคุณลักษณะที่ต้องการปลูกฝังและให้เกิดมากที่สุดคือ ใฝ่เรียนรู้ อันเป็นหน้าที่หลักของเด็กและเยาวชน พบใน 31 คำขวัญ มีระเบียบวินัยพบใน 24 คำขวัญ มีคุณธรรม พบใน 15 คำขวัญ รักชาติ และความสามัคคี พบใน 10 คำขวัญ รักความเป็นไทยพบใน 6 คำขวัญ มีจิตสาธารณะพบใน 5 คำขวัญ และอยู่อย่างพอเพียงพบใน 4 คำขวัญ

รัฐบาลทุกสมัยสร้างคำขวัญวันเด็กสอดคล้องกับนโยบายการบริหารประเทศ แนวคิด และสถานการณ์ของสังคม โดยนำเสนอเจตนารมณ์ของรัฐบาลทั้งการบอกโดยตรงและการแฝงนัย สามารถสรุปชุดความคิดอุดมการณ์ทางการเมือง จากการสร้างคุณลักษณะมุ่งหวังที่ต้องการให้เกิดกับเยาวชน ผ่านคำขวัญวันเด็ก ทั้งหมด 6 อุดมการณ์เรียงตามลำดับที่พบมากที่สุด ดังนี้ อุดมการณ์การพัฒนา 10 รัฐบาล อุดมการณ์การสร้างความมั่นคง 7 รัฐบาล อุดมการณ์ฟื้นฟูประเทศ 4 รัฐบาล อุดมการณ์การรักษาความสงบเรียบร้อย 4 รัฐบาล อุดมการณ์สามัคคี 3 รัฐบาล และอุดมการณ์รักชาติ 2 รัฐบาล เมื่อพิจารณาแล้ว รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง มุ่งหวังให้ประเทศเกิดการพัฒนาและมีความมั่นคง เมื่อประเทศประสบปัญหาเศรษฐกิจ สังคมเกิดความเสื่อมโทรม รัฐบาลจึงเร่งฟื้นฟูให้ประเทศกลับมามีความมั่นคงตามเดิม แต่หากประเทศประสบวิกฤติทางการเมือง หรืออยู่ภายใต้รัฐบาลที่มาจากพรรคการเมือง มักจะมุ่งหวังให้เกิดความสามัคคีและรักษาความสงบเรียบร้อยในประเทศเป็นสำคัญ

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาความมุ่งหวังและอุดมการณ์ทางการเมือง ในคำขวัญวันเด็กแห่งชาติ ผู้ศึกษาพบลักษณะเด่นในการประกอบสร้างคำขวัญสะท้อนจากคำขวัญวันเด็กแห่งชาติ ดังประเด็นต่อไปนี้

1. การศึกษาคำขวัญวันเด็กของนายกรัฐมนตรีไทยตามแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์ เพื่อศึกษาความมุ่งหวังและอุดมการณ์ทางการเมือง พบว่า ผู้ส่งสาร คือ นายกรัฐมนตรีหรือรัฐบาล ต้องการส่งสาร คือ คำขวัญวันเด็ก ไปยังผู้รับสารทุกคน เพื่อให้สาร คือ คุณลักษณะที่ต้องการให้เยาวชนยึดถือหรือปฏิบัติตาม บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดย ผู้นำรัฐบาลทุกสมัยสร้างคำขวัญสอดคล้องกับนโยบายการบริหารประเทศ แนวคิด และสถานการณ์ของสังคม นำเสนอความตามเจตนารมณ์ของรัฐบาลผ่านคำขวัญทั้งการบอกโดยตรง และการแฝงนัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญญาภา อักษรกาญจน์ (2556) ได้ศึกษา คำขวัญวันเด็กแห่งชาติตั้งแต่ปีพ.ศ. 2499 - 2555 ในด้านเนื้อหาคำขวัญวันเด็กสอดคล้องกับคำแถลงนโยบายของรัฐบาลได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านจริยธรรม ด้านอุดมการณ์ทางสังคม ด้านประเพณี วัฒนธรรม ด้านสุขภาพอนามัย และด้านส่งเสริมสิ่งแวดล้อม

2. การพิจารณาเนื้อหา ประเด็น หรือคุณลักษณะที่มุ่งหวังในคำขวัญวันเด็ก รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง มุ่งหวังให้ประเทศเกิดการพัฒนาและมีความมั่นคง เมื่อประเทศประสบปัญหาเศรษฐกิจ สังคมเกิดความเสื่อมโทรม รัฐบาลจึงเร่งฟื้นฟูมุ่งให้ประเทศกลับมามีความมั่นคงตามเดิม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์พากรณ์ บุญประเสริฐ (2554) ได้ทำการศึกษา วาทกรรมนิยมของประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ.2475 ถึง พ.ศ.2550 พบว่าสิ่งที่รัฐบาลนำเสนอล้วนส่งผลดีต่อประเทศชาติและประเทศจะก้าวหน้าด้วยความร่วมมือและความมีวินัยของประชาชนในการพัฒนาประเทศ แต่หากประเทศประสบวิกฤติทางการเมือง หรืออยู่ภายใต้รัฐบาลที่มาจากการทำรัฐประหาร มักจะมุ่งหวังให้เกิดความสามัคคีและรักษาความสงบเรียบร้อยในประเทศเป็นหลัก ประเด็นดังกล่าวยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ บัณฑิต ทิพย์เดช (2553) ได้ศึกษา วาทกรรมการเมืองและอุดมการณ์ในงานวรรณกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล ที่ชี้ให้เห็นว่าตัวบท เป็นการผลิตซ้ำของอุดมการณ์ชุดหนึ่งโดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการนำเสนอเพื่อดำรงไว้ซึ่งอำนาจหรือเพื่อสร้างความชอบธรรม ซึ่งคำขวัญวันเด็กในยุครัฐประหาร

จึงมุ่งให้เยาวชนยึดถือความสงบ ความสามัคคีเป็นการกตไม่ไห้เยาวชนลุกขึ้นต่อสู้กับ
อำนาจรัฐ

3. คุณลักษณะที่มุ่งหวังมากที่สุด คือ ใฝ่เรียนรู้ และมีวินัย สอดคล้องกับงานวิจัยของกิงดาว จองปึก (2560) ที่พบคุณลักษณะดังกล่าวเป็นคุณลักษณะสำคัญของตัวละครในนวนิยาย สาเหตุเพราะเป็นหน้าที่โดยตรงของเยาวชนที่จะต้องปฏิบัติ และรัฐบาลมุ่งหวังพัฒนาเยาวชนในฐานะทรัพยากรบุคคลของประเทศให้มีความรู้ความสามารถ จากการศึกษาหาความรู้ตามบริบทสังคม ทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน จากเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงการปลูกฝังใ้เรียนรู้ตลอดชีวิต ด้วยเชื่อว่าถ้าประชาชนมีปัญหาเป็นทุนไว้สร้างงานและสร้างรายได้ นำประเทศให้รอดพ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนำความรู้ไปพัฒนาประเทศ แนวคิดนี้ เด่นชัดและเริ่มปฏิรูปการศึกษาอย่างจริงจังในรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

เอกสารอ้างอิง

- กิงดาว จองปึก. (2560). การวิเคราะห์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของตัวละครเอกในนวนิยายไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอสาร. (2545). สัญวิทยา, โครงสร้างนิยม, หลังโครงสร้างนิยมกับการศึกษารัฐศาสตร์. วิทยาษา.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2565, 5 มกราคม). วัฒนธรรม: ประวัตินักเต้นแห่งชาติ รวมคำขวัญวันเด็กตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน 2565. ไทยรัฐ.
<https://www.thairath.co.th/lifestyle/culture/2006827>
- ธเนศ วงศ์ยานนาวา. (2529). มิเชล ฟูโกต์: ปัญญาชน ความจริง และอำนาจ. เศรษฐศาสตร์การเมือง, 5(1-2), 142-154.
- นรนิติ เศรษฐบุตร. (2554). เกิดมาเป็นนายก. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- บัณฑิต ทิพย์เดช. (2553). **วาทกรรมการเมืองในงานของวรรณกรรม ของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล** [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญญาภา อักษรกาญจน์. (2556). **คำขวัญวันเด็กของนายกรัฐมนตรีไทย**. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. Silpakorn University Central Library All Rights Reserved.
<http://www.sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789>
- บุญแสนอ ตริวิเศษ และ สมเกียรติ รักษมณี. (2559). **พลังภาษาสร้างอัตลักษณ์ในวาทกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล. วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 13(2), 87-106.**
- พิมพ์พากรณ์ บุญประเสริฐ. (2554). **วาทกรรมชาตินิยมของรัฐบาลไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2547 ถึง พ.ศ.2550. เรื่องเต็มการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 49: สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (น. 183-190). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.**
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศิลปศาสตร์. (2558). **เอกสารการสอนชุดวิวัฒนาการการเมืองไทย หน่วยที่ 1-7 (พิมพ์ครั้งที่ 19).** มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อรรถสิทธิ์ พานแก้ว, ฐิติกร สังข์แก้ว, และ สราวุธ ทับทอง. (2559). **จุด (ไม่) จบ : ช่วงฉากการเมืองไทย '48 '59. สถาบันพระปกเกล้า.**